

Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler

Jess G. Berthelsen
Forbundsformand for SIK

Dato

1. maj 2022

Sted

Nuuk, Grønland

Omstændigheder

Sulinermik Inuutissarsiuteqartut Kattuffiat, *SIK*, Grønlands største lønmodtagerorganisation, dannet i 1956 under navnet *Grønlands Arbejder Sammenslutning (GAS)*.

Læs om SIK på lex.dk

Sulisartut ataqqinartut, Nunarsuarmi sulisartut ulluanni tamassi pilluangaaritsi. Aamma qujanarsuaq sulilluarnissigut nunarput napatikkassiuk – ilisseqanngippammi nunarput ingerlasinnaanngilaq. Tassami ajoraluartumik eqqaaneqartuartarpoq sulisartut suliar tunngitsoortartut, taakkualu kisimik pisuutinneqartarlutik soorlulusooq sulisitsisoq akisussaaffeqanngitsoq, pisuussuuteqanngitsoq. Pisuutitassarsiorneq qimallugu suleqatigiilluta tamatta suliar tunngitsoortarneq aaqqiiviginiarnartigu.

Taama oqariarlunga erseqqissaatigissavara sulisartoqaterpassuaqaratta suliaminnik nuannarinnillutik suliar tortuaannartunik ukiorpassuarnilu suliffimminnut tunniusimallutik sulisunik.

Soorlu ullumikkut Oðâq Olsenip Aningaasaateqarfiani sulisartut kattuffianni ilaasortaqaatitta ilaannik arfinilinnik pisarnertut kajumissaasiiniarpugut – ilaat ukiuni 40-ni sulisimasut sulilu sulillutik, ataaserlu ukiuni 56-ini sulisimasoq sulilu sulilluni. Ilumummi sulisartorpassuaqarpoq suliffimminnik nuannarinnittunik sulisitsisuminnillu suleqateqarluartunik.

Periarfissarlu manna iluatsilluguttaaq sulisartoqatikka ataqqinartut Oðâq Olsenip Aningaasaateqarfianit kajumissaserneqartut qamannga pisumik pilluaqqungaarpakka.

Sulisartoqaterpassuakka, suliffissinnik sullitassinnillu ataqqinnillusi ukiorpassuit aalajaallusi sulisusi qujanaq. Puigussanngilarpummi

sulisartorpassuaqarmat suliaartortuaannartunik suliffimminnullu
ataqqinnittunik.

Periarfissaq manna iluatsilluguttaaq Naalakkersuisunngoqatigiittut nutaat
pilluaqqorusuppakka. Neriuppunga inuiaqatigiit sulisartullu ukiuni tulliuuttuni
atugarissaarnerulernissaat qitiutillugu suleqatigiikkumaartusi.

Naalakkersuisooqatigiilersut arlalitsigut eqqarsaatissikkusuppakka:

Imaassinnaavoq nunatta ataqatigiissumik ingerlanneqartariaqarnera sulisartut
kattuffianni siulittaasutut oqariartuutiguarakku eqqumiigineqartartoq.

Aamma imaassinnaavoq aatsitassat uranimik akoqarpata
akoqanngippataluunniit aatsitassarsiornerup nunatsinni annertunerusumik
ingerlanneqartariaqarnera suaartaatigiuarakku eqqumiigineqartartoq.

Kisianniliuna ataqatigiissumik maannamullu ilisimaneqalersimasut
aallaavigalugit tunngavilersorluni eqqarsarnissaq pisariaqartoq. Atagu una
eqqarsaatigilaariartigu:

Maannakkut ajuusaarnaraluartumik Europami sorsuttoqalernera pissutigalugu
ikummatissamik aatsitassanillu nunarsuarmi pilersorneqarnej sumi tamani
nalorninartorsiorfiuvoq, sulisartoqatitsinnuttaaq annertuumik
sunniuteqartussamik. Rusland annertuumik aatsitassarsiorfiuvoq, ilaatigut
aatsitassat qaqutigoortut aammattaaq eqqarsaatigalugit.

Maanittaaq nunarsuarmioqataagatta nunarsuarmi mingutsitsinerup
minnerpaaffissaaniitinneqarnissaanik pingaartitsisuuvugut.

Maannakkummi ajuusaarnaraluartumik orpippassuarnik paaasoqaaqqaartarpoq
aatsitassat qaqutigoortut qallorumallugit. Uagut nunatsinni imannak
orpippassuaqanngikkaluarluta avatitsinni orpippassuaqarnera
toqqaannartumik ulluinnarni inuunitsinni iluaqutigaarput. Taamaattumik
nunarsuarmioqataasutut mingutsitsinnginnissaq orpippassuarnillu
piujuaannartitsinissaq aamma akisussaaffeqarluta suleqataaffigisariaqarparput.

Taavami uagut orpippassuaqanngitsumiittugut sooq aatsitassat qaqutigoortut
uranimik akoqarpata akoqanngippataluunniit piiarsinnaassanngilagut –

soorunami pinngortitamut avatangiisilu eqqarsaatigalugit minnerunngitsumillu sulisartut peqqinnissaat eqqarsaatigalugu tamanna illersorneqarsinnaassappat?

Ilisimalikkat tunngavigalugit eqqarsarnissaq iluaqutaasarpoq – taamaassorisat pituttorfigiinnarnagit.

Ippassaq ilaatigut navianartorsuartut nalilerlugit oqallisigisat ullumi paasisaqarnerunikkut iluaqutissaalluartutut eqqortumillu atoraanni allanit navianarnerunngitsutut nalilerneqartarput. Soorlu atomip nukinga ikummatigalugu nukissiornerup ”qorsuusumik nukissiornerut”, imaappoq avatangiisinut ajoqutaanngitsumik nungusaataanngitsumillu nukissiornerut, isigineqalernissaa pillugu maannakkut EU-mi sulissutiginnittoqarnera maluginiarnarpoq.

SIK-p aatsitassarsiornerup inerisarneqarnissaanik kissaateqarnera soorunami aamma aningaasarsiornermut tunngassuteqarpoq – tassa nunatta karsiata aningaasanik amerlanerusunik immerneqarnissaa.

Kissaaterpassuaqarpugummi ullumikkut akissaqannginnerput pissutigalugu naammassisinnaanngisatsinnik.

Tamatta nilliavugut peqqinnissaqarfimmit pitsaanerusumik isumagineqarnissarput kissaatigalugu.

Tamatta nilliavugut utoqqartatta pitsaanerusumik isumagineqarnissaat piumasaralugu.

Tamatta nilliavugut akilersinnaasatsinnik inissaqartinneqarnissarput noqqaassutigalugu.

Tamatta nilliavugut paaqqinnittarfinnut akiliutivut millisinneqaqqullugit.

Tamatta nilliavugut angalaneq akikinnerulersinneqaqqullugu.

Tamatta nilliavugut meerartavut pitsaanerusumik atugassaqartinneqaqqullugit. Meerartavulli pitsaanerusumik atugassaqartinneqassappata angajoqqaat atugarisaat qiviartariaqarpavut – tassaniippullu aningaasarsiat.

Maannakkut nunatsinni aningaasanut inatsit ukiut tamaasa Inatsisartutsinnit aalajangersarneqartartoq qiviarutsigu aningaasartuutit isertullu oqimaaqatigiipput – imaappoq aningaasat tamaasa atorpavut, tamattalu nilliaatigisavut pitsaanerusulissappata nunatta aningaasaqarnera pitsaanerungaalersittariaqarparput.

Tassaniipporlu aammattaaq politikerit akisussaaffeqartumik oqalunnissaat – neriorsuuterpassuaqartarpummi uffa nalunagu taagukkatik akissaqartinneqanngitsut.

Mittarfittaaleqaagunngooq! Tassami aanamineerarsuanngorpoq Nuummi mittarfiup tallineqarnerata naammassinissanut. Tamatuttaarlu Ilulissani. Aammattaaq Qaqortumi mittarfissaq aallartinneqalerpoq.

Taamaattoq nikallorsaariniannikkaluarlunga aperusuppunga: Kikkunuku mittarfissaat aammalu tikittarfissaat sananeqartut?

Ersarissumik una oqaatigissavara: SIK-mi ilaasortatta mittarfiginaviannigilaat aammalu tikittarfiginaviannigilaat. Ilami timmisartornissaminnut akissaqanngillat!

Qanittukkut Qaanaamut ilaasortatsinnik ataatsimiisitsiartorpunga. Inuit marluuvugut. Qaanaamut uterlugulu 50.000 kruuneerpugut – aap, tutsarlunngilasi: 50.000 kr.

Takorloorsinnaavisiuk ilaasortatta qanoq ilillutik Qaanaaq qimassagaat? Takorloorsinnaavisiuk qanoq ilillutik sinerissamut ilaquttaminnut tikeraarsinnaanersut?

Naluara ilissi takorloorsinnaanerissi. Kisianni uanga tamanna massakkut takorloorsinnaanngilara, akissaqanngilluinnarpummi. Taava aperilanga: Ilaasortatta Qaanaami mittarfik sukkut iluaqutigigamikku?

Kalaallit Nunaat angeqimmat inukeqalunilu, manna iluatsillugu Nuuk qimalaarlugu Qaanaaq taareerakku tassaniitilaarallassavassi.

Nunarsuatsinni maannakkut mingutsitsineq annertuumik piuvoq. Ilaatigut uagut ulluinnarni pisariaqartitavut naammassiniarlugit, tassalu olie aammalu

aatsitassat qaqutigooortut pissarsiariumallugit, nunarsuarmioqativut aatsitassanik pīaapput ilaatigut mingutsitsisinnanissartik soqutiginnigilluinnarlugu. Allatorluinnarmi mingutsitsinnginnissamut malittarisassa qarput, uagutsinnit qasunganerujussuarmik piumaffigineqarlutik.

Taamaalilluni nunarsuatta kissakkiartornera ilutigalugu nuna qeriuannartoq aakkiartorpoq. Tamanna nunatta avannaarsuani annertoorujussuarmik sunniuppoq. Nuna qeriuannartoq Qaanaami aakkiartorpoq, tamannalu ilaasortatsinnut malunnaatilimmik sunniuteqapiluppoq. Qaanaami illut ilaat silataaninngaanniit allaat takuneqarsinnaanngorput uingasut – tamatumalu kingunerisaanik ussiitsorujussuannngorlutik, taamalu orsussamik atuisorujussuannngorlutik.

Taamaattumik Qaanaami immikkut qanoq iliuuseqarluinnartoqartariaqalerpoq.

Tassami uanga taamatut pisoqarnera ajunaarnersuartut nalilerpara. Immikkut aningaasaliisoqartariaqarluinnarpoq. Nalunnigikkaluarpara oqartussaasut oqassasut ”akissaqanngilagut” – aningaasanimmi isaatitassanik maani nunami annertunerusumik eqqarsartoqanngimmat!

Ilaasortatta ulluinnarni atugarisaat ajuusaarnaraluartumik pitsanngoriartunngillat. Akit qaffakkiartorput ilaatigut maannakkut sorsuttoqarnera pissutigalugu. Taamaammat paaserusunnarpoq Naalakkersuisut ulluinnarni inuuniarneq pitsaanerulersinniarlugu qanoq iliuuseqassamaarnersut.

Nunani allani assigiinngitsunik periaaseqartoqarpoq innuttaasut ulluinnarni inuuniarnerat oqinnerulersinniarlugu.

Soorlu assersuutigalugu Danmarkimi orsussamut tapiisoqassaaq. Maani qujanartumik orsussap akiinik suli qaffaasoqanngilaq, kisianni sorsunneq sivitsussappat taamatut pisoqariaannaavoq. Nerisassat akii qaffapiluulerput, tamannalu ilaasortatta inuuniarnerannut annertuunik sunniuteqapiluttussaavoq.

Taamaattumik ineqarnermut tapiiffigineqartarnermik aaqqissuussinerup boligsikringip aaqqiivigineqarnissaa siullermik siunnersuutiginiarpara.

Boligsikringimik tapiiffigitinnissamut killissarititaasoq qaffangaatsiartariaqarpoq ilaasortatta meeraat annertuumik eqqornerlunneqassanngippata.

Maannakkut Ruslandip Ukrainemut saassutarinninnera pissutigalugu sulisartoqaterpassuavut qimarrapput.

Taava sooq nunarsuarmioqataasutut qimaasunik maani nunami aammattaq tiguisinnaassanngilagut? Takorloorsiummi maani nunami sorsunneqartoq. Takorloorsiuk qaartartunik nakkaatitsivigineqartugut. Takorloorsiuk ilaqtuvut, meeqqavut, qaartartumik eqqorneqarlutik toqutaasut. Takorloorsiullu annakkumalluta nunamut allamut qimaagaluarluta ornikkatsinni tigujumaneqanngitsugut. Ila-ila, qanoq ajortigissagaluarpa taamatut inissinneqaralarutta...

Taamaattumik nunarsuarmioqataasutut akisussaaffimmik tiguisilluta aamma qimaasunik maanga nunarujussuarmut tikilluaqqusisinnaasariaqarpugut. Taama oqarusunnarpoq, tassa ilaatigut oqariartortoqarmat qimaasunik tiguisinissatsinnut maanna piareersimanngitsugut.

Qaqugumi qimaasunik tiguisinissatsinnut piareersimalissagatta?

Ajuusaarnaraluartumik maannakkut pisortanut isumaqatigiissuteqarsinnaasimanngilagut, pisortat piunarsaqasaaterput qanillattorumanngimmassulluunniit akissaqannginnaminngooq.

Nalunngilarput ilisimallugulu nerisassanut nunatsinni akit qaffatsitereersut aammalu allaat ilimagineqarluni nerisassanut akit ilaatigut 15 – 20 procentimik qaffaateqassasut.

Tamanna politikerinit ilisimaneqarnerpoq/malinnaaffigineqarnerpoq?

Ilisimasimagunikku, malugalugu malinnaasimagunik, nunarsuarmi akit sukkaasunik qaffakkiartupiloortut, sooq taava qanoq iliuuseqarnianngillat? Naanguna Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq, naanguku taakkua qineqqusaaramik atugarissaarnerulernissatsinnik kissaateqarnerartut? Oqaasiinnaasimavaasiit?

Atugarissaarnerulernissatsinnik kissaateqarnerarput. Ilisimasimanerpaat atugarissaarnerulissagutta aamma taava maani nunami aningaasanik amerlanerusunik isertitsisariaqartugut.

Politikerit kikkunnut tamanut allat aningaasarsiaannut qaffaasoqarnissaanik oqariartoqattaarput. Kingullermik aamma oqariartortoqarpoq aviisiliortunngooq KNR-mi atugarissaarnerusariaqarput, aamma aningaasarsiatigut.

Sulisartunuku ulluinnarni maani nunami napatitsisut ima soqutaanngissimatiginersut sunnguamilluunniit politikikkut ilungersuuteqartoqarani taakkua pitsaannerusumik atugassaqartinneqarnissaannik anguniagalimmik?

Naanguku tamakku neriorsuuterpassuit? Kattuffinnut allanut isumaqatigiinniartunut akuleruteqattaariarlutik SIK-p isumaqatigiinniarnernanut oqaaseqartoqarusunngivippoq – soorlu tassa qanii asserneqarsimasut.

Immaqa nutaamik eqqarsartoqartariaqalerpoq. Immaqa allaat eqqarsartoqartariaqalerpoq maani nunami sulisartunut sullisserusuttunut nutaamik partiiliornissaq ilami maannakkut sulisartut atugaat annertunerusumik attorneqarusunngillat.

SIK-p isumaqatigiinniuttagai suusupagineqarput, allaat akuleruffigisariaqanngitsutulluunniit isigineqarlutik. Pissutsit taamaattut illuanut saatinneqartariaqalerput.

Inuiaqatigiinnit paasineqartariaqalerpoq SIK-p nunatta karsiata aningaasivia tigumiannngimmagu – timmiarsiummillusooq silugullugit karsip matuersaataanik Naalakkersuisut arsaarsinnaannnginnatsigit.

Qatsulluinnarparpummi SIK pisuutinneqartuarmat aningaasarsiat taamatut inissisimanerannut. Nunatta karsiata matuersaatai SIK-p tigumianngilai. Akissarsianik qaffaasussat tassatuaapput Naalakkersuisut – taakkuupput kisimik nunatta karsiata matuanik ammaasinnaasut.

Taamaattumik piumasaraarput Naalakkersuisut maannakkut aningaasarsianik

inuussutigineqarsinnaasunik qaffaassasut.

Qujanaq oqaaseqarsinnaagama. Ullup sinnerani ullorsiornerup nuannersumik ingerlaqqinnissaanik kissaappassi – maajip aallaqqaataani pilluaritsi!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

1. maj-tale, Fagbevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2022>